

CHIẾN LƯỢC PHÁT TRIỂN DU LỊCH CỘNG ĐỒNG TẠI VÙNG TRUNG DU VÀ MIỀN NÚI PHÍA BẮC

Nguyễn Thị Thủy

Tóm tắt

Bài nghiên cứu này tìm hiểu và đề xuất các chiến lược phát triển du lịch cộng đồng tại vùng Trung du và miền núi phía Bắc. Khu vực này có tiềm năng du lịch lớn nhưng chưa được khai thác hiệu quả. Nghiên cứu sử dụng phương pháp định tính kết hợp với phỏng vấn, khảo sát trực tiếp các cộng đồng địa phương và một số chuyên gia trong lĩnh vực du lịch, cùng với việc thu thập và phân tích dữ liệu thứ cấp từ các tài liệu và báo cáo liên quan. Kết quả cho thấy các cộng đồng địa phương có tiềm năng lớn trong việc phát triển du lịch cộng đồng nhưng đang gặp phải nhiều thách thức như thiếu kỹ năng quản lý, cơ sở hạ tầng chưa phát triển, và sự cạnh tranh từ các khu vực du lịch khác. Để phát triển du lịch cộng đồng hiệu quả, cần có sự hỗ trợ từ chính quyền địa phương, tăng cường đào tạo kỹ năng quản lý du lịch cho cộng đồng, và đầu tư vào cơ sở hạ tầng.

Từ khóa: Du lịch, Cộng đồng, Trung du, Miền núi, phía Bắc, Bền vững.

COMMUNITY-BASED TOURISM DEVELOPMENT STRATEGIES IN THE NORTHERN MIDLANDS AND MOUNTAINOUS REGION

Abstract

This study explores and proposes community-based tourism development strategies in the Northern Midlands and Mountainous Region. This area has significant tourism potential but has not been effectively utilized. The research uses qualitative methods combined with interviews and direct surveys of local communities and several tourism experts, along with collecting and analyzing secondary data from related documents and reports. The results show that local communities have great potential in developing community-based tourism but face many challenges, such as lack of management skills, underdeveloped infrastructure, and competition from other tourist areas. Developing community-based tourism effectively requires support from local authorities, enhanced tourism management training for the community, and investment in infrastructure.

Keywords: Community-based, Tourism, Northern Midlands, Mountainous Region, Sustainable.

JEL classification: L8, L83.

1. Giới thiệu

Vùng Trung du và miền núi phía Bắc Việt Nam là một khu vực được thiên nhiên ban tặng với cảnh quan hùng vĩ, những dãy núi trùng điệp, thác nước tuyệt đẹp và những thung lũng xanh tươi. Không chỉ nổi tiếng về vẻ đẹp tự nhiên, khu vực này còn là nơi sinh sống của nhiều dân tộc thiểu số, mỗi dân tộc đều có nền văn hóa, phong tục tập quán và lễ hội truyền thống riêng biệt, tạo nên một bức tranh văn hóa đa dạng và phong phú.

Tuy nhiên, mặc dù có nhiều tiềm năng phát triển du lịch cộng đồng, vùng Trung du và miền núi phía Bắc vẫn chưa được khai thác một cách

bền vững và hiệu quả. Theo số liệu của Cục Du lịch quốc gia Việt Nam - Bộ Văn hoá, Thể thao và Du lịch, Việt Nam, đến 2023, khu vực này có khoảng 300 làng du lịch cộng đồng và 5.000 homestay, với sức chứa khoảng 100.000 khách. Đáng chú ý là các điểm du lịch cộng đồng tại Sa Pa (Lào Cai) đã góp phần giảm nghèo nhanh chóng cho người dân, với tốc độ xóa đói giảm nghèo nhanh gấp 3 lần so với các thôn bản không có du lịch. Dù vậy, các hoạt động du lịch ở đây chủ yếu vẫn mang tính tự phát, thiếu quy hoạch và chiến lược phát triển dài hạn, dẫn đến nhiều hạn chế trong việc phát triển kinh tế - xã hội và bảo vệ

môi trường. Thực trạng này đặt ra một câu hỏi lớn về việc làm thế nào để phát triển du lịch cộng đồng một cách bền vững, vừa tạo điều kiện nâng cao đời sống cho người dân địa phương, vừa bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa, thiên nhiên độc đáo của vùng đất này.

Bài nghiên cứu này tập trung vào việc phân tích hiện trạng phát triển du lịch cộng đồng tại đây và đi sâu vào việc khám phá tiềm năng du lịch, những thách thức đang tồn tại, cũng như những cơ hội có thể tận dụng để thúc đẩy sự phát triển du lịch cộng đồng bền vững. Từ những phân tích này, nghiên cứu sẽ đề xuất các chiến lược và giải pháp cụ thể nhằm nâng cao hiệu quả phát triển du lịch cộng đồng tại khu vực này, góp phần vào sự phát triển kinh tế - xã hội và bảo vệ môi trường, đồng thời giữ gìn và phát huy các giá trị văn hóa đặc sắc của các dân tộc thiểu số.

2. Tổng quan tài liệu nghiên cứu

Nhiều nghiên cứu đã chỉ ra rằng du lịch cộng đồng mang lại lợi ích kinh tế trực tiếp cho cộng đồng địa phương, đồng thời góp phần bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa và bảo vệ môi trường. Du lịch cộng đồng, với trọng tâm là sự tham gia chủ động của người dân địa phương trong các hoạt động du lịch, không chỉ tạo ra thu nhập mà còn nâng cao nhận thức và trách nhiệm của họ trong việc bảo vệ tài nguyên thiên nhiên và di sản văn hóa.

Trần Đăng Ninh (2019) với nghiên cứu “Thực trạng và giải pháp nhằm phát triển du lịch dựa vào cộng đồng và duy trì phát triển mẫu du lịch dựa vào cộng đồng tỉnh Lâm Đồng” nhằm đánh giá thực trạng và tiềm năng du lịch dựa vào cộng đồng của tỉnh Lâm Đồng. Trên cơ sở đó, tác giả đề xuất 06 giải pháp nhằm phát triển du lịch dựa vào cộng đồng và duy trì phát triển mẫu du lịch cộng đồng tỉnh Lâm Đồng.

Đặng Trung Kiên (2020) với luận án “Nghiên cứu một số nhân tố ảnh hưởng đến phát triển du lịch cộng đồng tiểu Vùng Tây Bắc” đã hệ thống hóa cơ sở lý luận về cộng đồng, du lịch cộng đồng, phát triển du lịch cộng đồng, trên cơ sở đó

thống nhất các quan điểm, các tiêu chí đánh giá sự phát triển du lịch cộng đồng tại tiểu vùng Tây Bắc. Nghiên cứu đã xác định và chỉ ra năm nhóm nhân tố, gồm mười một biến số được xem là có tác động ảnh hưởng đáng kể đến phát triển du lịch cộng đồng tại tiểu vùng Tây Bắc. Trong năm nhân tố đưa vào nghiên cứu, nhân tố Sức hấp dẫn của điểm du lịch cộng đồng có tác động mạnh nhất đến phát triển du lịch cộng đồng, tiếp theo là nhân tố Cơ sở hạ tầng và dịch vụ điểm du lịch cộng đồng; Kiến thức và kỹ năng về du lịch của người dân địa phương; Khả năng tiếp cận điểm du lịch cộng đồng; Hợp tác và hỗ trợ từ bên ngoài cộng đồng.

Nguyễn Văn Đính (2021) với nghiên cứu “Du lịch cộng đồng phát triển bền vững và những bài học kinh nghiệm” đã đưa ra khái niệm về du lịch cộng đồng phát triển bền vững. Bên cạnh đó, tác giả đã nghiên cứu những bài học kinh nghiệm về phát triển du lịch cộng đồng ở nhiều địa phương trong cả nước. Thông qua đó, rút ra một số bài học kinh nghiệm nhằm góp phần thúc đẩy du lịch Việt Nam ngày càng phát triển.

Lã Thị Bích Quang (2021) với nghiên cứu “Phát triển du lịch cộng đồng bền vững từ góc nhìn lý thuyết các bên liên quan: Nghiên cứu điển hình ở khu vực Tây Bắc Việt Nam” đã khám phá vai trò của các bên liên quan trong quá trình phát triển du lịch bền vững ở các cộng đồng miền núi Tây Bắc. Luận án đã xác định được vai trò, sự tác động của từng bên liên quan thể hiện trong các nhóm hoạt động đến mức độ bền vững của điểm đến. Dựa vào những kết luận này, luận án đề xuất một số giải pháp nhằm xây dựng và phát triển các chính sách để nâng cao mức độ bền vững tại các điểm đến du lịch cộng.

Trần Thu Phương (2022) với luận án “Quản Lý nhà nước đối với phát triển du lịch cộng đồng ở một số tỉnh vùng Tây Bắc, Việt Nam” đã hệ thống hóa, xác lập cơ sở lý luận về quản lý nhà nước đối với phát triển du lịch cộng đồng của địa phương cấp tỉnh; luận giải vai trò, nội dung, mối quan hệ của các chủ thể và cách thức đánh giá kết quả của quản lý nhà nước đối với phát triển du lịch

cộng đồng của địa phương cấp tỉnh. Thông qua đó, luận án đã phân tích và đánh giá thực trạng quản lý nhà nước đối với phát triển du lịch cộng đồng ở một số tỉnh vùng Tây Bắc. Trên cơ sở đó, đề xuất các giải pháp, kiến nghị hoàn thiện quản lý nhà nước đối với phát triển du lịch cộng đồng một cách bền vững và góp phần vào phát triển kinh tế-xã hội, bảo vệ tài nguyên, môi trường tại một số tỉnh vùng Tây Bắc, Việt Nam.

Đào Thị Bích Nguyệt (2023) với nghiên cứu “Phát triển bền vững du lịch cộng đồng ở Việt Nam hiện nay” đã phân tích một số vấn đề cơ bản của du lịch cộng đồng ở Việt Nam. Trên cơ sở đó, tác giả đã đánh giá thực trạng, những thành công và hạn chế trong quá trình phát triển bền vững du lịch cộng đồng ở Việt Nam. Từ đó, đề xuất một số khuyến nghị nhằm phát triển bền vững loại hình du lịch này.

Theo Smith (2009), du lịch cộng đồng là một công cụ hiệu quả để phát triển bền vững nếu được thực hiện đúng cách. Smith nhấn mạnh rằng sự tham gia của cộng đồng là yếu tố then chốt để đảm bảo rằng các lợi ích kinh tế từ du lịch được phân phối công bằng và các giá trị văn hóa không bị mai một. Việc xây dựng năng lực cho các thành viên trong cộng đồng về quản lý du lịch, kỹ năng kinh doanh và kiến thức văn hóa là cực kỳ quan trọng.

Johnson (2013) cũng khẳng định rằng sự hỗ trợ từ chính quyền địa phương là yếu tố quyết định cho sự thành công của các dự án du lịch cộng đồng. Chính quyền có thể đóng vai trò trong việc cung cấp cơ sở hạ tầng cần thiết, hỗ trợ tài chính và chính sách, cũng như tổ chức các chương trình đào tạo và nâng cao nhận thức cho cộng đồng. Johnson cho rằng một chính sách đồng bộ và sự phối hợp chặt chẽ giữa các bên liên quan, bao gồm cộng đồng, chính quyền và các tổ chức phi chính phủ, là cần thiết để thúc đẩy du lịch cộng đồng bền vững.

Sutresna et al. (2019) cũng nhấn mạnh vai trò quan trọng của du lịch cộng đồng trong việc nâng cao phúc lợi và sự tự cường của cộng đồng

đối với du lịch bền vững. Nghiên cứu của họ chỉ ra rằng mặc dù du lịch cộng đồng có thể đối lập với du lịch quy mô lớn, nhưng sự tham gia của cộng đồng trong quy hoạch, triển khai và giám sát có thể giúp giảm thiểu nguy cơ bị khai thác và tăng cường quyền lực cho người dân địa phương. Chiến lược phát triển bao gồm việc phối hợp giữa các cơ quan liên quan, lập kế hoạch thực địa, triển khai thực hiện và giám sát đánh giá tham gia. Tầm nhìn dài hạn của họ bao gồm mục tiêu chiến lược và kế hoạch hành động nhằm phát triển các mối quan hệ đối tác hỗ trợ tính xác thực, phát triển môi trường, và củng cố quản lý và giám sát thông qua sự hợp tác và tham gia.

Các nghiên cứu khác cũng đã chỉ ra rằng du lịch cộng đồng không chỉ mang lại lợi ích kinh tế mà còn giúp bảo vệ môi trường và bảo tồn văn hóa. Ví dụ, nghiên cứu của Murphy (1985) đã chỉ ra rằng du lịch cộng đồng có thể giảm thiểu tác động tiêu cực của du lịch đại trà bằng cách phân tán lợi ích và trách nhiệm cho cộng đồng địa phương. Tuy nhiên, để đạt được điều này, cần có một chiến lược phát triển rõ ràng và sự tham gia của tất cả các bên liên quan.

3. Phương pháp và mô hình nghiên cứu

3.1. Phương pháp nghiên cứu

Phương pháp nghiên cứu chính được sử dụng trong bài nghiên cứu này bao gồm:

Phỏng vấn sâu: Để thu thập thông tin chi tiết và sâu sắc, chúng tôi thực hiện các cuộc phỏng vấn sâu với các thành viên trong cộng đồng, các nhà quản lý du lịch và chuyên gia trong lĩnh vực này. Các cuộc phỏng vấn giúp hiểu rõ hơn về quan điểm, kinh nghiệm và những thách thức mà họ đang đối mặt trong quá trình phát triển du lịch cộng đồng. Chúng tôi đã chọn mẫu phỏng vấn một cách ngẫu nhiên và đảm bảo tính đại diện của các nhóm đối tượng để có cái nhìn toàn diện và khách quan.

Khảo sát: Chúng tôi tiến hành khảo sát trực tiếp để thu thập dữ liệu về hiện trạng và nhu cầu phát triển du lịch cộng đồng tại vùng Trung du và

miền núi phía Bắc. Bảng khảo sát được thiết kế với các câu hỏi định tính và định lượng nhằm thu thập thông tin về nhận thức, thái độ và hành vi của cộng đồng đối với mô hình du lịch này. Các phiếu khảo sát được phát trực tiếp hoặc gửi online tới các hộ gia đình, doanh nghiệp địa phương và khách du lịch để đảm bảo tính chính xác và đầy đủ của dữ liệu.

Phân tích tài liệu: Chúng tôi thu thập và phân tích các báo cáo, tài liệu và nghiên cứu liên quan đến du lịch cộng đồng tại vùng Trung du và miền núi phía Bắc. Các tài liệu này bao gồm các báo cáo chính phủ, các nghiên cứu học thuật, và các bài viết từ các tổ chức phi chính phủ và các cơ quan du lịch. Việc phân tích tài liệu giúp chúng tôi có cái nhìn tổng quan về bối cảnh, tiềm năng và những thách thức hiện tại của du lịch cộng đồng trong khu vực này. Ngoài ra, chúng tôi cũng so sánh và đối chiếu các thông tin từ tài liệu với kết quả phỏng vấn và khảo sát để xác định các xu hướng và vấn đề nổi bật.

Bằng cách kết hợp ba phương pháp nghiên cứu này, chúng tôi có thể thu thập dữ liệu phong phú và đa dạng, từ đó phân tích và đánh giá một cách toàn diện về hiện trạng và tiềm năng phát triển du lịch cộng đồng tại vùng Trung du và miền núi phía Bắc Việt Nam. Phương pháp này không chỉ giúp chúng tôi xác định các vấn đề cốt lõi mà còn đề xuất các chiến lược phát triển phù hợp và khả thi.

3.2. Mô hình và giả thuyết nghiên cứu

Nghiên cứu này áp dụng mô hình SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) để phân tích các yếu tố ảnh hưởng đến phát triển du lịch cộng đồng. Mô hình SWOT giúp xác định rõ các điểm mạnh, điểm yếu, cơ hội và thách thức của du lịch cộng đồng tại vùng Trung du và miền núi phía Bắc. Việc áp dụng mô hình này sẽ cung

cấp một cái nhìn tổng quan về tình hình hiện tại và giúp xây dựng các chiến lược phát triển phù hợp. Theo đó, đặt ra các giả thuyết nghiên cứu:

Giả thuyết 1: Các cộng đồng địa phương có tiềm năng lớn trong việc phát triển du lịch cộng đồng nhờ vào cảnh quan thiên nhiên và văn hóa đa dạng. Cơ sở của giả thuyết này là sự phong phú về thiên nhiên và văn hóa của các dân tộc thiểu số tại vùng Trung du và miền núi phía Bắc. Những yếu tố này tạo nên một nền tảng vững chắc cho việc phát triển du lịch cộng đồng, thu hút du khách quan tâm đến trải nghiệm văn hóa và thiên nhiên.

Giả thuyết 2: Thiếu kỹ năng quản lý và cơ sở hạ tầng kém phát triển là những rào cản chính đối với phát triển du lịch cộng đồng. Giả thuyết này dựa trên thực trạng hiện tại của nhiều vùng du lịch cộng đồng trong khu vực, nơi mà kỹ năng quản lý của người dân địa phương còn hạn chế và cơ sở hạ tầng chưa đáp ứng được nhu cầu của du khách. Điều này dẫn đến hiệu quả kinh tế chưa cao và khó khăn trong việc phát triển bền vững.

Giả thuyết 3: Sự hỗ trợ từ chính quyền địa phương và các chương trình đào tạo kỹ năng quản lý du lịch sẽ cải thiện hiệu quả phát triển du lịch cộng đồng. Giả thuyết này xuất phát từ vai trò quan trọng của chính quyền địa phương và các tổ chức hỗ trợ trong việc cung cấp các nguồn lực và chương trình đào tạo cho cộng đồng. Sự hỗ trợ này giúp nâng cao năng lực quản lý của người dân, cải thiện cơ sở hạ tầng và thúc đẩy phát triển du lịch một cách bền vững.

4. Kết quả và thảo luận

4.1. Kết quả

Khảo sát được thực hiện với 500 hộ gia đình, doanh nghiệp địa phương và khách du lịch tại các tỉnh Yên Bái, Hà Giang, Lào Cai, và Sơn La từ tháng 1 đến tháng 4 năm 2024. Dưới đây là kết quả khảo sát:

Bảng 1: Kết quả khảo sát

Nội dung khảo sát	Tỷ lệ phản hồi (%)	Nội dung khảo sát	Tỷ lệ phản hồi (%)
Mức độ nhận thức về du lịch cộng đồng		Sự tham gia của cộng đồng trong quản lý du lịch	
- Rất cao	12	- Tham gia tích cực	20
- Cao	28	- Tham gia vừa phải	30
- Trung bình	35	- Ít tham gia	25
- Thấp	15	- Không tham gia	25
- Rất thấp	10		
Mức độ hài lòng với cơ sở hạ tầng du lịch		Nhu cầu đào tạo về quản lý du lịch	
- Rất hài lòng	8	- Rất cần thiết	45
- Hài lòng	22	- Cần thiết	30
- Trung bình	40	- Bình thường	15
- Không hài lòng	20	- Ít cần thiết	7
- Rất không hài lòng	10	- Không cần thiết	3
Nhận thức về lợi ích kinh tế từ du lịch cộng đồng		Khó khăn lớn nhất trong phát triển du lịch cộng đồng	
- Rất cao	20	- Thiếu kỹ năng quản lý	30
- Cao	35	- Thiếu cơ sở hạ tầng	25
- Trung bình	25	- Thiếu hỗ trợ từ chính quyền	20
- Thấp	15	- Sự cạnh tranh từ khu vực khác	15
- Rất thấp	5	- Nhận thức thấp về du lịch	10

Nguồn: kết quả khảo sát của tác giả, 2024

Phân tích kết quả khảo sát

Tiềm năng phát triển du lịch cộng đồng

Kết quả nghiên cứu cho thấy vùng Trung du và miền núi phía Bắc Việt Nam có nhiều tiềm năng phát triển du lịch cộng đồng nhờ cảnh quan thiên nhiên hùng vĩ và văn hóa đa dạng của các dân tộc thiểu số. Những điểm du lịch như Sa Pa, Sin Suối Hồ (Lai Châu) và các làng du lịch cộng đồng ở Hòa Bình đã cho thấy hiệu quả trong việc xóa đói giảm nghèo và tạo thu nhập ổn định cho người dân địa phương. Cảnh quan tự nhiên và văn hóa đặc sắc là những yếu tố thu hút du khách, tạo điều kiện thuận lợi cho việc phát triển các hoạt động du lịch bền vững.

Nhận thức và sự tham gia của cộng đồng

Khảo sát cho thấy chỉ 40% người tham gia có nhận thức từ trung bình đến rất cao về du lịch cộng đồng. Điều này cho thấy cần có thêm các chương trình giáo dục và nâng cao nhận thức để cộng đồng hiểu rõ hơn về lợi ích và cách phát triển du lịch cộng đồng. Chỉ có 20% người tham gia khảo sát cho biết họ tham gia tích cực vào quản lý du lịch. Sự thiếu hiểu biết và kỹ năng quản lý hạn chế là những rào cản chính. Cần thúc đẩy và khuyến khích cộng đồng tham gia nhiều hơn vào các hoạt động quản lý du lịch để tăng cường sự tự chủ và hiệu quả của các dự án du lịch cộng đồng.

Cơ sở hạ tầng du lịch

Một trong những kết quả nổi bật từ khảo sát là mức độ hài lòng với cơ sở hạ tầng du lịch hiện tại còn thấp, với 30% người tham gia không hài lòng hoặc rất không hài lòng. Hệ thống giao thông, nhà nghỉ và các dịch vụ hỗ trợ du lịch còn nhiều hạn chế, gây khó khăn cho việc tiếp cận và trải nghiệm của du khách. Nguyên nhân chính là do thiếu đầu tư và quy hoạch chưa hợp lý. Cần có sự đầu tư mạnh mẽ và chiến lược phát triển cơ sở hạ tầng để cải thiện trải nghiệm của du khách và hỗ trợ sự phát triển du lịch cộng đồng.

Nhu cầu đào tạo về quản lý du lịch

Có tới 75% người tham gia khảo sát cho rằng đào tạo về quản lý du lịch là cần thiết hoặc rất cần thiết. Điều này cho thấy cộng đồng nhận thức được tầm quan trọng của việc nâng cao kỹ năng quản lý nhưng hiện tại chưa có đủ nguồn lực hoặc chương trình đào tạo phù hợp. Việc thiết lập các chương trình đào tạo chuyên sâu và hỗ trợ kỹ thuật từ các tổ chức sẽ giúp cải thiện năng lực quản lý của cộng đồng, từ đó nâng cao hiệu quả phát triển du lịch cộng đồng.

Lợi ích kinh tế từ du lịch cộng đồng

Nhận thức về lợi ích kinh tế từ du lịch cộng đồng ở mức cao, với 55% người tham gia khảo sát nhận thức cao về lợi ích này. Tuy nhiên, việc khai thác tiềm năng kinh tế vẫn chưa đạt được tối đa do các rào cản về kỹ năng quản lý và cơ sở hạ tầng. Cần có các chiến lược cụ thể để tận dụng tối đa lợi ích kinh tế từ du lịch cộng đồng, bao gồm việc nâng cao nhận thức và kỹ năng của người dân, cải thiện cơ sở hạ tầng và tạo điều kiện thuận lợi cho các hoạt động du lịch.

Kết quả khảo sát chỉ ra rằng các khó khăn chính bao gồm thiếu kỹ năng quản lý (30%), thiếu cơ sở hạ tầng (25%), thiếu hỗ trợ từ chính quyền (20%), sự cạnh tranh từ khu vực khác (15%), và nhận thức thấp về du lịch (10%). Những yếu tố này đều là những rào cản đáng kể cần được giải quyết để đạt được sự phát triển bền vững trong du lịch cộng đồng. Chính quyền địa phương cần có các chính sách hỗ trợ cụ thể và tạo điều kiện thuận lợi cho cộng đồng phát triển du lịch.

4.2. Thảo luận

Phần thảo luận tập trung vào việc phân tích sâu hơn các kết quả nghiên cứu, xem xét các nguyên nhân dẫn đến những thách thức hiện tại và đề xuất các giải pháp cụ thể để phát triển du lịch cộng đồng bền vững tại vùng Trung du và miền núi phía Bắc Việt Nam.

Thiếu kỹ năng quản lý: Một trong những thách thức lớn nhất mà các cộng đồng địa phương phải đối mặt là thiếu kỹ năng và kiến thức quản lý du lịch. Điều này bao gồm việc tổ chức các hoạt động du lịch, quản lý tài chính, và tiếp thị các sản phẩm du lịch. Nghiên cứu của Johnson (2013) đã chỉ ra rằng việc xây dựng năng lực cho cộng đồng là yếu tố quan trọng để đảm bảo phát triển du lịch bền vững. Để giải quyết vấn đề này, cần thiết lập các chương trình đào tạo chuyên sâu về quản lý du lịch cho các thành viên trong cộng đồng, cũng như tổ chức các khóa học ngắn hạn về kỹ năng tiếp thị và quản lý tài chính.

Cơ sở hạ tầng kém phát triển: Cơ sở hạ tầng du lịch, bao gồm đường xá, nhà nghỉ, và các dịch vụ hỗ trợ du lịch, còn rất hạn chế ở vùng Trung du và miền núi phía Bắc. Hệ thống giao thông kết nối giữa các tỉnh chưa đồng bộ và hiệu quả, gây khó khăn cho việc tiếp cận các điểm du lịch. Nghiên cứu cho thấy rằng để thúc đẩy phát triển du lịch, cần đầu tư mạnh mẽ vào cơ sở hạ tầng, bao gồm việc xây dựng và nâng cấp các tuyến đường bộ và đường sắt, cũng như cải thiện hệ thống giao thông công cộng. Chính quyền địa phương cần hợp tác với các cơ quan trung ương và các tổ chức quốc tế để tìm kiếm nguồn vốn đầu tư cho các dự án hạ tầng quan trọng.

Sự cạnh tranh từ các khu vực khác: Vùng Trung du và miền núi phía Bắc phải đối mặt với sự cạnh tranh mạnh mẽ từ các khu vực du lịch đã phát triển như Sapa và Hà Giang. Những khu vực này không chỉ có thương hiệu mạnh mà còn có cơ sở hạ tầng và dịch vụ du lịch phát triển hơn, thu hút nhiều du khách quốc tế và nội địa. Để cạnh tranh, các khu vực khác trong vùng cần phát triển các sản phẩm du lịch độc đáo và khác biệt, dựa

trên các giá trị văn hóa và thiên nhiên đặc sắc của mình. Ví dụ, các lễ hội truyền thống, các tour trải nghiệm văn hóa dân tộc, và du lịch sinh thái có thể là những hướng đi tiềm năng.

Sự tham gia của cộng đồng và hỗ trợ từ chính quyền: Nghiên cứu đã chỉ ra rằng sự tham gia của cộng đồng và sự hỗ trợ từ chính quyền địa phương đóng vai trò quan trọng trong việc phát triển du lịch cộng đồng. Các cộng đồng cần được khuyến khích và hỗ trợ để tham gia vào quá trình quy hoạch và quản lý du lịch. Chính quyền địa phương cần thiết lập các chính sách hỗ trợ và tạo điều kiện thuận lợi cho sự phát triển du lịch cộng đồng, bao gồm việc cung cấp các khoản vay ưu đãi, các chương trình đào tạo, và các hoạt động quảng bá du lịch.

5. Kết luận

Nghiên cứu này đã cho thấy tiềm năng và thách thức của việc phát triển du lịch cộng đồng tại vùng Trung du và miền núi phía Bắc Việt Nam. Khu vực này nổi bật với cảnh quan thiên nhiên hùng vĩ và văn hóa đa dạng của các dân tộc thiểu số, tạo nên một nền tảng vững chắc cho du lịch cộng đồng. Tuy nhiên, sự thiếu hụt về kỹ năng quản lý, cơ sở hạ tầng yếu kém và sự cạnh tranh mạnh mẽ từ các khu vực du lịch phát triển khác đã và đang là những rào cản lớn. Để khai thác tối đa tiềm năng du lịch và đảm bảo sự phát triển bền vững, cần có các chiến lược và giải pháp cụ thể.

Điều cấp thiết đầu tiên là nâng cao kỹ năng quản lý và đào tạo cho cộng đồng. Các chương trình đào tạo chuyên sâu về quản lý du lịch, kỹ năng kinh doanh và tiếp thị cần được tổ chức để giúp các thành viên trong cộng đồng có thể tự tin và hiệu quả hơn trong việc quản lý và phát triển du lịch. Sự hỗ trợ kỹ thuật từ các tổ chức phi chính phủ và chính quyền địa phương cũng sẽ đóng vai trò quan trọng trong việc nâng cao năng lực cho cộng đồng địa phương.

Thứ hai, cần đầu tư mạnh mẽ vào cơ sở hạ tầng du lịch. Hệ thống giao thông kết nối giữa các tỉnh trong vùng hiện tại còn kém phát triển, gây khó khăn cho việc tiếp cận các điểm du lịch. Việc

nâng cấp và xây dựng mới các tuyến đường bộ, đường sắt và cải thiện hệ thống giao thông công cộng sẽ giúp tăng cường khả năng tiếp cận và thúc đẩy sự phát triển du lịch. Ngoài ra, việc phát triển các cơ sở lưu trú và dịch vụ hỗ trợ du lịch cũng cần được chú trọng để đáp ứng nhu cầu ngày càng cao của du khách.

Bên cạnh đó, một hướng đi khả thi khác là phát triển các sản phẩm du lịch độc đáo dựa trên các giá trị văn hóa và thiên nhiên đặc sắc của vùng. Các lễ hội văn hóa, sự kiện truyền thống và các hoạt động trải nghiệm văn hóa dân tộc có thể thu hút nhiều du khách, đồng thời giúp quảng bá văn hóa địa phương. Du lịch sinh thái và mạo hiểm như leo núi, dù lượn, và các tour khám phá thiên nhiên cũng là những sản phẩm có tiềm năng lớn để phát triển.

Cuối cùng yếu tố không thể thiếu là sự hỗ trợ từ chính quyền địa phương. Chính quyền cần thiết lập các chính sách hỗ trợ phát triển du lịch cộng đồng, bao gồm việc cung cấp các khoản vay ưu đãi, hỗ trợ kỹ thuật và tài chính, và các chương trình khuyến khích đầu tư. Sự phối hợp chặt chẽ giữa các cơ quan chính phủ, tổ chức phi chính phủ và cộng đồng địa phương sẽ giúp xây dựng và thực hiện các kế hoạch phát triển du lịch một cách hiệu quả và bền vững.

Nghiên cứu trong tương lai nên tập trung vào việc đánh giá hiệu quả của các chương trình đào tạo và phát triển kỹ năng, nhằm tìm ra các phương pháp và chiến lược đào tạo hiệu quả nhất. Phân tích tác động của cơ sở hạ tầng đối với sự phát triển du lịch cũng cần được chú trọng, từ đó đề xuất các giải pháp cải thiện trải nghiệm du khách và sự phát triển bền vững của du lịch cộng đồng. Ngoài ra, cần nghiên cứu và phát triển các mô hình du lịch sinh thái và mạo hiểm phù hợp với điều kiện tự nhiên và văn hóa của vùng Trung du và miền núi phía Bắc, nhằm tăng cường sự hấp dẫn và tính bền vững của các sản phẩm du lịch. Cuối cùng, nghiên cứu về sự tham gia của cộng đồng trong quản lý du lịch là cần thiết, để tìm hiểu các yếu tố ảnh hưởng đến mức độ tham gia của

cộng đồng và phát triển các biện pháp khuyến khích sự tham gia tích cực của họ.

Bằng cách thực hiện các giải pháp trên và tiếp tục nghiên cứu các hướng trên, vùng Trung du và miền núi phía Bắc Việt Nam có thể khai thác hiệu quả tiềm năng du lịch cộng đồng, nâng cao

đời sống của người dân địa phương và bảo tồn các giá trị văn hóa, thiên nhiên độc đáo của khu vực.

Việc này không chỉ giúp phát triển kinh tế mà còn góp phần bảo vệ và phát huy các di sản văn hóa và thiên nhiên quý giá của đất nước.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Đặng Trung Kiên. (2020). Nghiên cứu một số nhân tố ảnh hưởng đến phát triển du lịch cộng đồng tiểu Vùng Tây Bắc. *Luận án Tiến sĩ*. Trường Đại học Kinh Tế Quốc Dân
- [2]. Đào Thị Bích Nguyệt. (2023). Phát triển bền vững du lịch cộng đồng ở Việt Nam hiện nay. *Tạp chí Công Thương*, 5-3/2023.
- [3]. Johnson, P. (2013). Community-Based Tourism: A Strategic Approach. *Journal of Sustainable Tourism*, 21(3), 254-275.
- [4]. Lê Thị Bích Quang. (2021). Phát triển du lịch cộng đồng bền vững từ góc nhìn lý thuyết các bên liên quan: Nghiên cứu điển hình ở khu vực Tây Bắc Việt Nam. *Luận án tiến sĩ*. Trường Đại Học Kinh Tế Quốc Dân
- [5]. Murphy, P. (1985). *Tourism: A Community Approach (RLE Tourism) (1st ed.)*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203068533>
- [6]. Nguyễn Văn Đính. (2021). Du lịch cộng đồng phát triển bền vững và những bài học kinh nghiệm. *Tạp chí Môi trường*, 10/2021.
- [7]. Quang TD, Nguyen QXT, Nguyen HV, Dang VQ, Tang NT (2023). Toward sustainable community-based tourism development: Perspectives from local people in Nhon Ly coastal community, Binh Dinh province, Vietnam. *PLoS ONE* 18(10): e0287522. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0287522>
- [8]. Smith, M. K. (2009). *Issues in Cultural Tourism Studies*. London: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203869857>
- [9]. Sutresna, I. B., Suyana, U. I. M., Saskara, I. A. N., & Setyari, N. P. W. (2019). Community Based Tourism as Sustainable Tourism Support. *Russian Journal of Agricultural and Socio-Economic Sciences*, 94(10), 70-78. <https://doi.org/10.18551/rjoas.2019-10>
- [10]. Trần Đăng Ninh. (2019). Thực trạng và giải pháp nhằm phát triển du lịch dựa vào cộng đồng và duy trì phát triển mẫu du lịch dựa vào cộng đồng tỉnh Lâm Đồng. *Tạp chí Khoa học Công nghệ Giao thông Vận tải*, 34-11/2019
- [11]. Trần Thu Phương. (2022). Quản Lý nhà nước đối với phát triển du lịch cộng đồng ở một số tỉnh vùng Tây Bắc, Việt Nam. *Luận án tiến sĩ*. Trường Đại học Thương Mại.

Thông tin tác giả:

Nguyễn Thị Thủy

- Đơn vị công tác: Khoa Du lịch, Trường Đại học Đại Nam
- Địa chỉ email: thuynt.dl@dainam.edu.vn

Ngày nhận bài: 31/5/2024

Ngày nhận bản sửa: 28/6/2024

Ngày duyệt đăng: 28/6/2024